

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 11 §:n muuttamisesta (HE 144/2021 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Toimenpideoite TPA 152/2020 vp Ritva Elomaa ps ym. Toimenpideoite turvetuotannon turvaamisesta maassamme sekä turpeen energiakäytön jatkamisesta
- Toimenpideoite TPA 9/2021 vp Mauri Peltokangas ps ym. Toimenpideoite turpeen veronkorotuksen välittömästä perumisesta ja julistamisesta uusiutuvaksi luonnonvaraksi

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Veli Auvinen, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Merja Sandell, valtiovarainministeriö
- teollisuusneuvos Petteri Kuuva, työ- ja elinkeinoministeriö
- professori Mikael Hildén, Suomen ympäristökeskus
- erityisasiantuntija Pekka Montell, Suomen Kuntaliitto
- toimialapäällikkö Hannu Salo, Bioenergia ry
- asiantuntija Mari Nasser, Energiateollisuus ry
- toimitusjohtaja Matti Peltola, Koneyrittäjät ry
- energia-asiantuntija Anssi Kainulainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- energia- ja päästökauppa-asiantuntija Heikki Vierimaa, Metsäteollisuus ry

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp

- ympäristöministeriö
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- Huoltovarmuuskeskus
- Suomen ilmastopaneeli
- Suomen Kuntaliitto
- Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Turvetuottajat ry
- Suomen Yrittäjät ry
- Veronmaksajain Keskusliitto ry

Verojaosto on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- maa- ja metsätalousministeriö
- Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- BIOS-tutkimusyksikkö
- Akava ry
- STTK ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annettua lakia sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan otettavaksi käyttöön polttoturpeen verotuksen niin sanottu lattiahintamekanismi, jonka avulla varmistettaisiin turpeen energiakäytön väheneminen, jos päästöoikeuden hinta laskisi matalalle tasolle. Lisäksi ehdotetaan polttoturpeen verottoman käytön soveltamisalan laajentamista nykyisestä vuosina 2022—2029. Vuosina 2022—2026 verotonta olisi enintään 10 000 megawattitunnin vuotuinen käyttö ja vuosina 2027—2029 enintään 8 000 megawattitunnin vuotuinen käyttö. Verottomuus koskisi kaikkia polttoturvetta käyttäviä voimalaitoksia ja lämpökeskuksia.

Turpeen käyttäjien rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuus laajennettaisiin koskemaan turpeen verollisen käytön lisäksi myös niitä voimalaitoksia ja lämpökeskuksia, jotka käyttävät polttoturvetta lämmön tuotantoon alle verottomaksi säädetyn rajan. Tällaista käyttäjää pidettäisiin verotuksessa polttoturpeen pienkäyttäjänä, jota koskeva säännös sisällytettäisiin myös oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettuun lakiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1.1.2022.

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp

Toimenpideoitteet

Toimenpideoitteessa turvetuotannon turvaamisesta maassamme sekä turpeen energiakäytön jatkamisesta TPA 152/2020 vp esitetään, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta turpeen veronkorotukset perutaan ja turvetuotanto maassamme turvataan muutoinkin jatkossa.

Toimenpideoitteessa turpeen veronkorotuksen välittömästä perumisesta ja julistamisesta uusiutuvaksi luonnonvaraksi TPA 9/2021 vp esitetään, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin, jotta turpeen veronkorotukset perutaan ja turvetuotanto maassamme turvataan muutoinkin jatkossa esimerkiksi siten, että turve julistetaan uusiutuvaksi luonnonvaraksi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muutettuna. Valiokunta ehdottaa teknisiä muutoksia säädösosaan, koska esitys liittyy eduskunnassa samaan aikaan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 212/2021 vp), jossa ehdotetaan biokaasun ja biokaasun pientuottajan osalta muutettavaksi samoja sähköverolain 1 §:ää sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 11 §:ää kuin käsillä olevassa esityksessä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa painoutuivat esityksen kolme keskeistä teemaa: ensimmäisenä aihekokonaisuutena polttoturpeen verottoman ylärajan korotus ja verottomuuden soveltamisalan laajennus, toisena asiana polttoturpeen niin sanottu lattiahintamekanismi ja kolmantena seikkana turpeen käyttäjien rekisteröitymis- ja ilmoittamisvelvollisuus. Valiokunta käsittelee teemoja jäljempänä erikseen.

Polttoturpeen verottoman käytön ylärajan korotus ja soveltamisalan laajennus

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esitettiin polttoturpeen verottoman käytön ylärajan nostamisen ja soveltamisalan laajentamisen osalta erisuuntaisia näkemyksiä.

Osa asiantuntijoista katsoi, ettei ehdotettu toimenpide ole perusteltu huolto- ja toimitusvarmuusnäkökulmasta eikä toimenpidettä voida perustella ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden näkökulmasta. Kriittisesti suhtautuneet asiantuntijat katsoivat, että muutos on epäjohdonmukainen ja haitallinen, sillä kyse on verotuesta fossiilille päästöille ja tuen kesto on liian pitkä tavoitteisiin nähden. Asiantuntijoiden mielestä toimenpide tekee verotuksesta heikosti ennakoitavaa, koska turpeen veroa korotettiin vuoden 2021 alusta. Osa asiantuntijoista katsoi, että verotuksen olennaisimmat keventämistarpeet ovat ansiotulojen verotuksessa ja että turvetta tuetaan kansallisessa verotuksessa voimakkaasti jo nykyisellään.

Ehdotusta pidettiin myös tarpeellisena ja perusteltuna. Osa asiantuntijoista katsoi, että toimenpide on huoltovarmuuden kannalta tärkeä: kun turpeen käyttö on verotonta, se voi parantaa toimitus- ja huoltovarmuutta siltä osin. Ehdotettu muutos tukee asiantuntijoiden käsityksen mukaan myös lämpölaitosten hallittua siirtymää pelkän puupolttoaineen käyttöön, mikä toisaalta kiristää kilpailua puuraaka-aineesta. Verottoman käytön rajan nosto mahdollistaa pienille lämpövoima-

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp

laitoksille siirtymäajan, jolloin voidaan harkiten suunnitella tarvittavat investoinnit ja uudet ratkaisut energiaturpeen korvaamiseksi. Osa asiantuntijoista katsoo, että verovapauden raja voisi olla perustellusti jopa ehdotettua korkeampi.

Valiokunta korostaa hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan turpeen energiakäytön vähentämisen on tapahduttava alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja siten, ettei se vaaranna Suomen sähkön ja lämmön toimitus- ja huoltovarmuutta. Samalla tavoitteena on pitää huolta siitä, ettei ainespuuta ohjaudu polttoon.

Tästä tavoitteesta on edelleen tärkeää pitää kiinni, ja on myös huomioitava, että turpeen veroton käyttöä koskeva ehdotus pohjautuu hallituksen asettaman erillisen turvetyöryhmän esitykseen. Työryhmän tehtävänä oli muun muassa selvittää, miten turpeen energiakäytön puolittuminen tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla.

Valiokunta korostaa kuitenkin lainsäädännön ennakoitavuuden ja johdonmukaisuuden tärkeyttä. Valiokunnan mielestä tulisi suhtautua pidättyväisesti edestakaisiin muutoksiin. Myös verojärjestelmään tehtävät poikkeukset tulee olla hyväksyttävästi perusteltavissa ja niiden käyttöalaan tulee suhtautua aina kriittisesti.

Turpeen veron lattiahintamekanismi

Suurin osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista piti polttoturpeen verotuksen niin sanottua lattiahintamekanismia tarpeettomana. Asiantuntijat näkivät äärimmäisen epätodennäköiseksi, että päästöoikeuden hinta laskisi alle esitetyn kynnyshinnan ja lattiahintamekanismi näin aktivoituisi. Täten on todennäköistä, että lattiahintaa jää nykyisillä päästöoikeuksien kehitysnäkymillä teoreettiseksi mahdollisuudeksi.

Nykyisellä verotasolla lisävero asetettaisiin, kun päästöoikeuden hinta alittaa tason 21,20 euroa hiilidioksiditonnilta. Päästöoikeuden hinta on kasvanut esimerkiksi vuoden 2021 tammikuun ja elokuun välisenä aikana noin 33 eurosta yli 60 euroon hiilidioksiditonnilta. Viimeksi päästöoikeuden hinta on ollut alle 21,20 euron kesällä 2020. Päästöoikeuksien hintojen arvioidaan edelleen kasvavan etenkin taustalla olevien Euroopan unionin kiristyvien ilmastotavoitteiden vuoksi.

Osa asiantuntijoista kannatti vaihtoehtoista mallia, jonka mukaan lainsäädäntömuutos toteutetaan vasta, jos päästöoikeuden hintataso vastoin odotuksia laskisi hyvin matalaksi pidemmäksi aikaa. Tällöin tilanteeseen voitaisiin reagoida erillisellä veromuutoksella ilman lattiahintamekanismin säätämistä. Eri asiantuntijoiden laatimien skenaarioiden perusteella nykyinen verotaso turpeelle riittää varmistamaan, että turpeen käyttö vähintään puolittuu vuoteen 2030 mennessä myös ilman lattiahintamekanismia.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa lattiahintamekanismin säätämistä pidettiin myös perusteltuna ja sitä kannatettiin. Osa asiantuntijoista piti lattiahintamekanismin käyttöönottoa tarkoituksenmukaisena tapana varmistaa, että turpeen käytön päästöihin kohdistuu riittävä hintaohjaus päästökaupan puolella. Esitetty lattiahintamekanismi nähtiin myös johdonmukaisena viestinä siitä, että yhteiskunta pyrkii hiilineutraalius 2035 -tavoitteeseen. Ehdotettu lattiahintamekanismi on myös varotoimenpide, jolla turvataan turpeen polton puolittaminen hallitusohjelman mukaisesti,

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp

mikäli päästöoikeuden hinta laskisi nykyisestä niin paljon, että sen ohjaus ei riittäisi saavuttamaan annettua tavoitetta. On kuitenkin huomattava, että polttoturpeen käyttö on vähentynyt hallitusohjelmassa asetettuja tavoitteita nopeammin.

Valiokunta kannattaa polttoturpeen lattiahintamekanismin luomista takaportiksi turpeen energiakäytön puolittumiseen vuoteen 2030 mennessä. On tärkeää, että myös kansallisin toimenpitein varmistutaan riittävästä verotasosta riippumatta päästöoikeuksien hintatasosta. Ehdotetusta mallista ei valiokunnan mielestä ole haittaa, joten esitystä voidaan pitää oikeansuuntaisena toimenpäästövähennystavoitteen saavuttamiseksi.

Turpeen käyttäjien rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuus

Osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista suhtautuu hyvin kriittisesti polttoturpeen käyttäjien rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuuden laajentamiseen. Turpeen käyttäjien rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuus laajennettaisiin koskemaan turpeen verollisen käytön lisäksi myös voimalaitoksia ja lämpökeskuksia, jotka käyttävät polttoturvetta lämmön tuotantoon alle verottomaksi säädetyn rajan.

Asiantuntijakuulemisessa epäiltiin tiedon käyttötarvetta ja rekisteröitymisvelvollisuudesta koituvaa hyötyä. Päinvastoin pelkona nähtiin jopa se, että polttoaineen valinta alkaa suuntautua turpeen sijasta enemmän polttoöljyyn. Asiantuntijakuulemisessa pidettiin tarpeellisena, että laissa säädettäisiin alarajasta, jolloin vähäisen turpeen energiakäyttäjän tai seoskäyttäjän ei tarvitsisi rekisteröityä edes pienkäyttäjänä. Vaihtoehtona pidettiin myös sitä, että laissa rajattaisiin maatilojen käyttämät lämpölaitokset ja muut heidän käyttämänsä voimalaitokset rekisteröitymisvelvoitteen ulkopuolelle.

Valtiovarainvaliokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena säätää erillistä alarajaa vaan ehdottaa esityksen hyväksymistä myös tältä osin muuttamattomana. On ensinnäkin verovalvonnan näkökulmasta tärkeää, että Verohallinnolla on riittävän tehokkaat keinot verovapauden edellytysten valvontaan.

Esityksen perusteella verottoman käytön määrä kasvaisi kaksinkertaiseksi vuosina 2022—2026, jonka jälkeen se pienenesi 8 000 megawattituntiin vuosina 2027—2029 ja palautuisi nykyiseen tasoonsa vuonna 2030. Enimmillään voimalaitoskohtainen tuki voisi olla 57 000 euroa vuodessa, joten kyseessä on varsin merkittävä verotuki. Toimijakohtainen verotuki voi nousta tätä suuremmaksi, jos samalla toimijalla on useita turvetta käyttäviä laitoksia tai lämpökeskuksia.

Esityksessä ehdotettu turpeen verottoman käytön rajan nostaminen tasolle 10 000 megawattituntia ja laajentaminen koskemaan kaikkia polttoturvetta käyttäviä voimalaitoksia ja lämpökeskuksia vähentää valtion nettomääräisiä energiaverotuloja vuositasolla noin kuudella miljoonalla eurolla. Nykyinen verottomuus enintään 5 000 megawattituntia käyttäville vastaa arviolta yhteensä noin 18 miljoonan euron verotukea verrattuna tilanteeseen, että käyttömäärä olisi sama ja turvetta verotettaisiin muiden energiatuotteiden tapaan. Tällä hetkellä Verohallinnolla ei ole lainkaan tietoa nykyisistä polttoturpeen verottomista käyttäjistä, mikä heikentää verovalvontaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp

Verovalvonnan lisäksi toimijoiden rekisteröinti mahdollistaa Verohallinnolle verovelvolliskoh-
taisen tiedottamisen esimerkiksi turpeen verottoman käytön alarajan muutoksista, mikä saattaa
aiheuttaa sekaannusta vuosivaihtelun vuoksi. Oikeanlainen ohjaus ja neuvonta vähentävät riskiä
verotuen takaisinperinnästä ja siten parantavat toimijoiden oikeusturvaa.

Turpeen pienkäyttäjän rekisteröinti olisi kertaluonteinen ja maksuton, ja se tehtäisiin toiminnan
alkaessa. Toimija ilmoittaisi käyttämänsä polttoturpeen määrän kerran vuodessa Verohallinnol-
le. Menettely olisi siten yksinkertainen, eikä sen aiheuttamaa hallinnollista taakkaa voi pitää mer-
kittävänä. Rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuus olisi myös yhdenmukainen muun valmisteve-
rotuksen kanssa. Se olisi kuitenkin hallinnollisesti mahdollisimman kevyt ja vastaisi pitkälti säh-
kön pientuottajan velvollisuuksia.

Riski turpeen korvautumisesta öljyllä vaikuttaa asiantuntija-arvioiden perusteella hyvin vähäisel-
tä huomioiden verollisen polttoöljyn ja verottoman turpeen suuren hintaeron. On huomattava,
että myös öljylämmityksestä halutaan luopua.

Rekisteröinnin ensisijainen tarkoitus on verovalvonta ja veromuutosten vaikutusten arviointi, ei
tilastointi. Valiokunta pitää tärkeänä, että esityksen vaikutuksia voidaan seurata todellisen ja
ajankohtaisen tiedon perusteella.

Valiokunta ei näe perustetta asettaa rekisteröintivelvoitteelle poikkeavaa raja-arvoa, eikä maati-
loja tule sulkea kategorisesti velvoitteen ulkopuolelle, sillä polttoturpeen käyttö voi olla merkit-
tävää esimerkiksi kasvihuoneissa. Valiokunta pitää sitä vastoin perusteltuna, että rekisteröitymis-
velvoite ei koske kotitalouksia ja niihin verrattavia toimijoita niiden käyttäessä polttoturvetta
omaan lämmöntuotantoon.

Eduskunta-aloitteet

Valtiovarainvaliokunta kannattaa hallituksen esityksen hyväksymistä muutettuna ja ehdottaa toi-
menpideoitteiden hylkäämistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

*Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 144/2021 vp sisältyvän 1. la-
kiehdotuksen.*

Eduskunta hylkää hallituksen esitykseen HE 144/2021 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää toimenpideoitteet TPA 152/2020 vp ja TPA 9/2021 vp.

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1260/1996) ~~1 §:n 1 momentti ja~~ 17 §, sellaisena kuin se on, ~~1 §:n 1 momentti laissa 1226/2018 ja 17 §~~ laissa 768/2020, sekä

lisätään lakiin uusi 15 a, 15 b ja 17 a § seuraavasti:

~~1 §~~

~~Sähköstä, kivihielestä, polttoturpeesta, maakaasusta, mäntyöljystä ja 2 a §:ssä tarkoitetuista tuotteista on suoritettava valtiolle valmisteverona energiasisältöveroa, hiilidioksidiveroa, energiaveroa ja lisäveroa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Hiilidioksidiveroa laskettaessa otetaan huomioon polttoaineen elinkaaren aikana syntyvät ekvivalenttiset hiilidioksidipäästöt.~~

15 a §

Sen lisäksi, mitä 15 §:n 1 momentissa säädetään, polttoturpeesta on suoritettava lisäveroa, jos liitteen verotaulukon 2 mukaisen polttoturpeen veron ja päästöoikeuden markkinahinnan summa (*vertailuluku*) alittaa lattiahinnan 18,63 euroa megawattitunnilta. Lisäveron määrä on lattiahinnan ja vertailuluvun erotuksen suuruinen ilmoitettuna kahden desimaalin tarkkuudella.

Päästöoikeuden markkinahinta määritellään Euroopan unionin jäsenmaiden yhteisellä huutokauppapaikalla käytyjen päästöoikeuksien huutokauppojen selvityshinnan perusteella aritmeettisena keskiarvona 12 kuukauden pituiselta tarkastelujaksolta, joka ulottuu 1 päivästä lokakuuta 30 päivään syyskuuta. Näin saatu hinta muunnetaan euroiksi megawattitunnilta käyttäen kerrointa 0,61.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua lisäveroa kannetaan kutakin tarkastelujaksoa seuraavan kalenterivuoden alusta. Lisäveron määrä vahvistetaan valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan vahvistaa uusi lisäveron määrä vain, jos 2 momentin mukaisesti laskettu päästöoikeuden markkinahinnan keskiarvon muutos on vähintään euron verrattuna voimassaolevassa asetuksessa käytettyyn päästöoikeuden markkinahinnan keskiarvoon.

15 b §

Sen estämättä, mitä 15 §:n 1 momentissa ja 15 a §:ssä säädetään, veroa ei suoriteta polttoturpeesta, jonka vuotuinen käyttömäärä lämmön tuotantoon on enintään:

1) 10 000 MWh vuosina 2022–2026;

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp

2) 8 000 MWh vuosina 2027–2029.

17 §

Edellä 15 §:n 2 momentissa tarkoitetun käyttäjän on rekisteröidyttävä verovelvolliseksi. Rekisteröintimenettelystä säädetään valmisteverotuslain 5 luvussa.

17 a §

Sen, joka käyttää voimalaitoksessaan tai lämpökeskuksessaan polttoturvetta lämmön tuottamiseen, on rekisteröidyttävä verovelvolliseksi.

Jos polttoturpeen käyttö lämmön tuotantoon jää voimalaitoksessa tai lämpökeskuksessa alle 15 §:n 1 momentissa tai 15 b §:ssä mainitun määrän, käyttäjän on rekisteröidyttävä polttoturpeen pienkäyttäjäksi. Polttoturpeen pienkäyttäjä voi kuitenkin rekisteröityä myös verovelvolliseksi 1 momentin mukaisesti.

Rekisteröintimenettelystä säädetään valmisteverotuslain 5 luvussa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Niiden 17 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen polttoturpeen pienkäyttäjien, jotka harjoittavat toimintaa tämän lain voimaantullessa, on rekisteröidyttävä polttoturpeen pienkäyttäjäksi kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp

Valiokunta ehdottaa, että 2. lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 30.11.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Matias Marttinen kok
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Sari Essayah kd
varajäsen Petri Honkonen kesk
varajäsen Merja Kyllönen vas
varajäsen Jani Mäkelä ps
varajäsen Veronica Rehn-Kivi r

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ilkka Lahti

**Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp
Vastalause 1**

Vastalause 1 /ps

Perustelut

Olemassa olevien energiatukien ja valmistelussa olevien ilmastopolitiikkaesitysten valossa on ilmeistä, että turvealan toimintaa halutaan supistaa nopeasti ja rajusti hallituksen taholta. Tämä on sekä asiantuntijalausunnoissa että itse hallituksen esityksessä esiin tuotu kanta.

Ehdotettu turpeen veron lattiahintamekanismi on epäreilu. Mikäli esimerkiksi teollisuuden teknologisen innovoinnin myötä päästöoikeuksien kysyntä ja siten myös hinta laskisi, turpeelle määrättäisiin ylimääräinen vero. Vastaavasti, jos päästöoikeuksien hinnat jatkavat nousuaan, kuten todennäköisemmin käy, turvealalle ei luvata vastaavia helpotuksia. Lattiahintamekanismi on hyödyllinen, ellei vastaavasti tilalle tarjota kattohintamekanismia.

Päättävänä vuonna energiamarkkinoilla on koettu venäläisen maakaasun alhaiset varastotasot Länsi-Euroopassa ja sähkön, öljyn, maakaasun ja päästöoikeuksien hintojen kapuaminen ennätystasoisille. Tämä heikentää kotitalouksien ostovoimaa. Muuta Eurooppaa riivaava energiaköyhyys ei kattavan sosiaaliturvamme ansiosta ole Suomessa massiivinen ongelma, mutta kasvavat sosiaaliturvamenot rasittavat julkista taloutta. Samoin suomalaisten yritysten kansainvälistä kilpailukykyä heikentävät muuta maita tiukemmista ilmastotoimista aiheutuvat lisäkustannukset.

On mahdollista päätyä tilanteeseen, jossa energiaa ei ajoittain ole saatavilla edes korkeaan hintaan. Sellaisten tilanteiden varalta huoltovarmuuden ylläpito kotimaisen turpeen avulla on perusteltua. Huoltovarmuuden ylläpitämiseksi turvetoimialaa ei tule supistaa olemattomiin, ja vähintään alan on annettava toimia markkinaehtoisesti edes pienemmässä mittakaavassa. Tämä edellyttää, että verotusta ja sääntelyä ei tule kiristää kohtuuttomasti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi että hylätään 15 a §,

että 2. lakiehdotus hylätään valiokunnan mietinnön mukaisesti,

että hyväksytään toimenpidealoite TPA 152/2020 vp,

että hyväksytään toimenpidealoite TPA 9/2021 vp,

että hyväksytään yksi lausuma. (*Vastalauseen lausumaehdotus*)

**Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp
Vastalause 1**

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa kotimaisen turpeen saatavuuden huoltovarmuuden ylläpitämiseksi esimerkiksi luomalla turvetuottajille erityisen huoltovarmuustuen, jolla ylläpidetään mahdollisuutta nostaa ja varastoida huoltovarmuuden kannalta merkittävää turvemäärää.

Helsingissä 30.11.2021

Ville Vähämäki ps
Sami Savio ps
Jani Mäkelä ps
Jari Koskela ps

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp
Vastalause 2

Vastalause 2 /kd

Perustelut

Energiaturpeen käyttö on hallituksen esityksen perusteluidenkin mukaan vähenemässä nopeammin kuin mitä Marinin hallituksen omassa ohjelmassa on tavoiteltu. Hallitusohjelman mukaan muutoksen olisi kuitenkin tapahduttava alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja siten, että se ei vaaranna Suomen sähkön ja lämmön toimitus- ja huoltovarmuutta. Edelleen hallitusohjelman tavoitteena on pitää huolta siitä, ettei ainespuuta ohjaudu polttoon.

Valitettavasti hallituksen politiikka ei huomioi päästökaupan kautta tapahtuvia muutoksia, eikä se noudata omaa hallitusohjelmaansa, vaan harjoitetulla politiikalla ja veronkorotuksilla on aiheutettu turveyrittäjien liiketoiminnan hallitsematon alasajo, joka heijastuu paitsi koko turvetoimialaan niin myös puumarkkinoihin, kun metsäteollisuuden raaka-aineesta kilpailevat nyt myös voimalaitokset. Kasvu- ja kuiviketurpeen tuotantoedellytykset myös heikkenevät, jolloin vaikutukset ovat havaittavissa muun muassa kotimaisten kasvualustojen saatavuuden, metsätaimien kasvatuksen ja eläinten kuivikkeiden saannin haasteina. Päästökaupan vuoksi turpeen energiakäyttö puolittuu jo paljon ennen vuotta 2025, siinä missä hallitusohjelmassa oli asetettu turpeen energiakäytön puolittumisen tavoite vuoteen 2030 mennessä.

15 a § Turpeen lattiahintamekanismi on tarpeeton

Hallituksen esityksessä esitetään energiaturpeelle ns. lattiahintamekanismia, jonka tarkoituksena on estää turpeen päästöoikeuden mahdollisesta rajusta alenemisesta johtuvat vaikutukset. Päätös lattiahintamekanismin käyttöön otosta tehtiin syyskuussa 2020, jonka jälkeen päästöoikeuksien kallistuminen on ollut ennusteita nopeampaa ja päästöoikeuden hinta on kaksinkertaistunut. Keskeinen syy hinnannousulle on EU:n päästötavoitteiden kiristyminen 40 prosentista 55 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaa sitä, että uusia päästöoikeuksia on tulossa markkinoille tulevaisuudessa vähemmän kuin on aiemmin odotettu. Esityksessä mainittu lisäveron asettaminen päästöoikeuden hinnan alittavalla tasolla 21,20 euroa hiilidioksiditonilta ja lattiahintamekanismin luominen turpeelle on nykytilanteessa ja myös ennusteiden mukaan tarpeeton. Useat valiokunnassa kuullut asiantuntijat toivat esille vaihtoehdon, jossa tarvittaessa luodaan erillinen veromuutos, mikäli päästöoikeuden hinta lähtisi vastoin odotuksia laskemaan hyvin matalalle tasolle pidemmäksi aikaa.

15 b § Turpeen verottoman käytön laajentaminen

Hallituksen esityksessä esitetään energiaturpeen verottoman käytön rajaa nostettavaksi 5 000 MWh/vuosi -tasolta 10 000 MWh/vuosi -tasolle vuosina 2022—2026 ja 8 000 MWh/vuosi -tasolle vuosiksi 2027—2029. Verottoman käytön laajentaminen auttaa osaltaan pienimpiä lämpöyhtiöitä sopeutumaan vihreään siirtymään hallitusti, jolloin voidaan harkiten suunnitella tarvittavat investoinnit ja uudet ratkaisut energiaturpeen korvaamiseksi. Samalla turveyrittäjät saavat mahdollisuuden sopeutua ja kehittää yritystoimintaa uuteen vallitsevaan toimintaympäristöön sopevammin.

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp
Vastalause 2

17 § ja 17 a § Rekisteröimisvelvollisuus

Hallituksen esityksessä esitetään pakolliseksi polttoturpeen käyttäjän rekisteröitymistä verovelvolliseksi ja polttoturpeen pienkäyttäjäksi, jos turpeen käyttö alittaa verottoman käytön rajat (15 b §). Polttoturpeen pienkäyttäjä voi kuitenkin rekisteröityä myös verovelvolliseksi 1 momentin mukaisesti. Esityksen perustelut rekisteröinnin hyödyistä jäävät epäselviksi. Pienimpien laitteiden — esimerkiksi vain yhtä kiinteistöä palvelevan lämpökeskuksen — henkilöresurssit ovat niukat, ja kaikenlainen hyödyiltään kyseenalainen lisäbyrokratia mielletään tarpeettomaksi hallinnolliseksi lisätaakaksi. Energiaturvetta käytetään monessa lämpölaitoksessa vara- tai lisävoimana huipputehoa tarvittaessa tai laiterikon sattuessa. Pakollinen rekisteröinti (17 a §) yhdessä sanktioiden kanssa voi johtaa siihen, että polttoaineen valinta alkaa suuntautua turpeen sijasta enemmän polttoöljyyn. Kaikilla lämpölaitoksilla on nykyään varavoimalana öljykattila. Polttoöljyn käytön lisäämiseen ohjaaminen olisi ristiriidassa sen kanssa, että muutoin kannustetaan luopumaan lämmitysöljystä. Useiden valiokunnassa kuultujen asiantuntijoiden mukaan rekisteröintivelvollisuuden laajentamisen hyödyt ovat vähintäänkin kyseenalaisia ja vaillinaisesti perusteltuja.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti. (*Vastalauseen muutosehdotukset*)

että 2. lakiehdotus hylätään valiokunnan mietinnön mukaisesti,

että hyväksytään kolme lausumaa. (*Vastalauseen lausumaehdotukset*)

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki

sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1260/1996) 1 §:n 1 momentti ja 17 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti laissa 1226/2018 ja 17 § laissa 768/2020, sekä

**Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp
Vastalause 2**

lisätään lakiin uusi ~~15 a~~, 15 b ja 17 a § seuraavasti:

1 §

Kuten VaVM

~~15 a §~~

~~Sen lisäksi, mitä 15 §:n 1 momentissa säädetään, polttoturpeesta on suoritettava lisäveroa, jos liitteen verotaulukon 2 mukaisen polttoturpeen veron ja päästöoikeuden markkinahinnan summa (vertailuluku) alittaa lattiahinnan 18,63 euroa megawattitunnilta. Lisäveron määrä on lattiahinnan ja vertailuluvun erotuksen suuruinen ilmoitettuna kahden desimaalin tarkkuudella.~~

~~Päästöoikeuden markkinahinta määritellään Euroopan unionin jäsenmaiden yhteisellä huutokauppapaikalla käytyjen päästöoikeuksien huutokauppojen selvityshinnan perusteella aritmeettisena keskiarvona 12 kuukauden pituiselta tarkastelujaksolta, joka ulottuu 1 päivästä lokakuuta 30 päivään syyskuuta. Näin saatu hinta muunnetaan euroiksi megawattitunnilta käyttäen kerrointa 0,61.~~

~~Edellä 1 momentissa tarkoitettua lisäveroa kannetaan kutakin tarkastelujaksoa seuraavan kalenterivuoden alusta. Lisäveron määrä vahvistetaan valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan vahvistaa uusi lisäveron määrä vain, jos 2 momentin mukaisesti laskettu päästöoikeuden markkinahinnan keskiarvon muutos on vähintään euron verrattuna voimassaolevassa asetuksessa käytettyyn päästöoikeuden markkinahinnan keskiarvoon.~~

15 b §

Kuten VaVM

17 §

Kuten VaVM

17 a §

Sen, joka käyttää voimalaitoksessaan tai lämpökeskuksessaan polttoturvetta lämmön tuottamiseen, on rekisteröidyttävä verovelvolliseksi.

Jos polttoturpeen käyttö lämmön tuotantoon jää voimalaitoksessa tai lämpökeskuksessa alle 15 §:n 1 momentissa tai 15 b §:ssä mainitun määrän, käyttäjällä ei ole velvollisuutta rekisteröityä. Polttoturpeen käyttäjä voi kuitenkin rekisteröityä myös verovelvolliseksi 1 momentin mukaisesti.

Rekisteröintimenettelystä säädetään valmisteverotuslain 5 luvussa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

~~Niiden 17 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen polttoturpeen pienkäyttäjien, jotka harjoittavat toimintaa tämän lain voimaantullessa, on rekisteröidyttävä polttoturpeen pienkäyttäjäksi kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.~~

**Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp
Vastalause 2**

Vastalauseen lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lattiahintamekanismin perumiseksi.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa toimenpiteet, joilla kotimainen turvetuotanto ajetaan päästökauppamekanismia nopeammin alas, koska se tulee johtamaan ulkomais-
ten fossiilisten polttoaineiden lisääntyvään käyttöön ja raakapuun ohjautumiseen polt-
toon. Luonnonvarojen kestävä käytön periaatteen toteutumisesta on huolehdittava.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin peruuttaakseen esityksen pa-
kollisen polttoturpeen käyttäjän rekisteröitymisestä verovelvolliseksi ja polttoturpeen
pienkäyttäjäksi, jos turpeen käyttö alittaa verottoman käytön rajat.*

Helsingissä 30.11.2021

Sari Essayah kd